



Ljubljana, 20. marec 2012

Izjava za javnost

V zadnjem času smo v medijih zasledili nekatere polemike o istospolnih družinah in posvojitvah otrok s strani istospolnih parov, v katerih je bilo velikokrat prisotno tudi sklicevanje na psihološko stroko in psihološke raziskave. Glede na to, da je v teh razpravah bilo slišati različna, velikokrat nasprotujoča si mnenja, pogosto tudi posplošene interperacije raziskav in ugotovitev psihološke znanosti, smo se odločili, da v nadaljevanju razjasnimo nekatere dileme.

V ta namen smo pregledali aktualne znanstvene raziskave iz uglednih in svetovno priznanih psiholoških znanstvenih revij, med njimi tudi nekatre pregledne članke, ki so kritično primerjali ugotovitve strokovnjakov glede določenega raziskovalnega področja. Slednje so še posebej dragocene, saj so v njih skušali odpraviti morebitne metodološke pomanjkljivosti preteklih posamičnih raziskav.

Ugotovitve iz raziskav smo želeli prikazati čim bolj pregledno in kar se da enostavno, tako v nadaljevanju sledijo štiri področja, glede katerih se v javnosti pojavlja največ vprašanj.

Spolna identiteta in spolna usmerjenost otrok istospolnih staršev

Raziskovalci niso ugotovili nobenih pomembnih razlik v **spolni identiteti** otrok, ki so odraščali v istospolnih družinah, v primerjavi s tistimi otroki, ki so odraščali v raznospolnih družinah. V drugih raziskavah so ugotovili tudi, da odsotnost moškega partnerja in prisotnost homoseksualne matere nimata nobenih pomembnih učinkov na spolno identiteto tako fantov kot deklet. V podobni študiji so ugotovili, da med otroci iz heteroseksualnih in istospolnih staršev ni razlik glede dojemanja sebe kot tipičnega predstavnika svojega spola. Kot so ugotovili drugi avtorji, se namreč otroci kategorizirajo kot pripadniki moškega oziroma ženskega spola glede na primerjavo genitalij, oblačil in besednih zvez, ki so dostopne vsem otrokom, ne glede na družinsko strukturo, iz katere izhajajo.

V preglednem članku oz. metaanalizi so avtorji primerjali ugotovitve raziskav tudi glede **spolne usmerjenosti** otrok, ki so odraščali v istospolnih družinah. Ugotovili so, da se romantično življenje najstnikov ne razlikuje glede na tip družine, iz katere izhajajo. Le majhen odstotek vseh najstnikov je poročalo o privlačnosti do posameznikov istega spola, pri čemer so le-ti prihajali tako iz raznospolnih kot iz istospolnih družin. V eni izmed raziskav, kjer so primerjali spolno usmerjenost fantov istospolnih in različnospolnih staršev, so ugotovili, da je približno 90 % teh fantov čutilo privlačnost do nasprotnega spola (o takšnem deležu poročajo tudi številne raziskave, narejene na splošni populaciji), kar zavrača tudi očitke o socialnem vplivu očetove spolne usmerjenosti na sinovo spolno usmerjenost.

Socialna prilagojenost otrok iz istospolnih družin

V eni izmed študij so primerjali psihosocialno prilagojenost otrok iz istospolnih in raznospolnih družin. Ugotovili so, da je bila prilagoditev otrok na psihosocialne razmere v šoli in kvaliteta njihovega življenja povezana z bližino in toplino odnosa s starši, ne pa s



spolno usmerjenostjo staršev. V drugi raziskavi avtorji ugotavljajo, da se osebna, šolska in družinska prilagojenost mladostnikov ne razlikujejo glede na to, ali mladostnika vzgajajo heteroseksualni ali homoseksualni starši, kar pomeni, da med mladostniki tradicionalnih in istospolnih družin ni razlik v samospoštovanju, anksioznosti, depresivnih simptomih, akademskih dosežkih, težavah v šoli, avtonomnosti, starševski toplini, integriranosti v skupnost in partnerskih odnosih. Bistvena je torej kvaliteta odnosov v družini, saj imajo otroci iz družin s kakovostnejšimi odnosi ne glede na tip družine več prijateljev in višjo kvaliteto odnosov z vrstniki. Glede na mnenje številnih avtorjev ima sam tip družine zanemarljiv vpliv na socialno prilagojenost otroka.

Sprejetost otrok istospolnih partnerjev s strani vrstnikov

V eni izmed raziskav so na vzorcu dvanajstletnikov ugotovili, da otroci iz istospolnih družin niso bili pogosteje »tarča posmeha« s strani vrstnikov kot otroci heteroseksualnih staršev. Drugi avtorji poudarjajo, da sama izkušnja zbadanja ni značilna samo za otroke homoseksualnih staršev, saj je vsak netipični vidik posameznika lahko povod za zbadanje v otroštvu.

S starostjo se stopnja zbadanja in posmehovanja s strani vrstnikov nekoliko stopnjuje, tako sta glede na ugotovitve raziskav osnovna in še posebej srednja šola s tega vidika razvojno gledano najtežji, vendar se je pri tem potrebno zavedati dejstva, da se te ugotovitve ujemajo z raziskavami zbadanja na splošno. Ponovno je potrebno poudariti, da je povod za zbadanje s strani vrstnikov vsak netipičen vidik posameznika.

Prav zaradi navedenega je torej pomembno, da otroke in mladostnike v osnovnih in srednjih šolah ozaveščamo o stvareh, zaradi katerih so nekateri njihovi vrstniki tarče posmeha, v tem primeru torej o različnih oblikah družin in o spolni usmerjenosti, kot seveda tudi o ostalih vidikih različnosti.

Osebnost in duševno zdravje otrok istospolnih staršev

O socialni prilagojenosti smo govorili že v enem izmed prejšnjih poglavij, poglejmo si pa še ugotovitve avtorjev o vedenjski prilagojenosti, osebnosti in duševnem zdravju otrok iz istospolnih družin. Avtorji so v dveh raziskavah primerjali otroke heteroseksualnih in istospolno usmerjenih staršev v starosti od treh do devet let. Ugotovili so, da med otroci iz obeh tipov družin ni nobenih razlik v njihovi emocionalni in vedenjski prilagojenosti. Nekateri avtorji ugotavljajo, da imajo deklice celo nekoliko manj vedenjskih problemov, kot bi jih pričakovali glede na ugotovitve iz splošne populacije otrok. Ugotavljajo še, da otroci z več izkušnjami homofobije kažejo več emocionalnih in vedenjskih problemov, vendar le-ti niso večji kot pri otrocih staršev različnega spola.

Izsledki raziskav na mladostnikih iz istospolnih družin kažejo, da se le-ti v primerjavi s svojimi vrstniki heteroseksualnih staršev v splošnem ne razlikujejo v samopodobi, psihološki prilagojenosti (torej v simptomih depresije in anksioznosti), kot tudi ne v akademskih dosežkih in družinskih odnosih (npr. družinska toplina). Avtorji prav tako navajajo, da se otroci iz istospolnih družin v kognitivnih sposobnostih primerljivi s svojimi vrstniki. Nekatere težave (npr. na področju samopodobe) se kažejo pri mladostnikih iz istospolnih družin, ki s



strani vrstnikov izkusijo nekoliko višjo stopnjo homofobije, pri čemer je ponovno potrebno poudariti vlogo šolskega sistema pri ozaveščanju otrok in mladostnikov o različnosti.

Glede delikventnega vedenja in zlorabe psihoaktivnih snovi avtorji ne ugotavljajo nobenih razlik med mladostniki istospolnih in heteroseksualnih staršev. Pokazalo se je, da so mladostniki, katerih starši so opisovali odnos z njimi kot boljši, kazali manj delinkventnega vedenja in manj zlorabe psihoaktivnih snovi, kar nas napeljuje na dejstvo, da lahko kvaliteta odnosa med starši in adolescentom napoveduje obnašanje mladostnika, medtem ko tip družine na vedenje mladostnika nima vpliva.

Kot bodoči psihologi se torej zavzemamo, da se ugotovitve psihološke stroke interpretirajo kar se da jasno, razumljivo, in predvsem nepristransko. Le na ta način bomo uspeli prikazati dejansko stanje in tako ozavestili tudi širšo javnost glede pomembnih področij, med katere vsekakor spadajo tudi istospolne družine in njihovi otroci, ki so del našega okolja. In kadar govorimo o človekovih pravicah in pravicah otrok, je to še toliko pomembnejše. Prav zaradi tega se zavzemamo tudi za pravno ureditev tega področja.

Izjavo je pripravila delovna skupina Panika in jo podpira Društvo študentov psihologije Slovenije.

Izjavo sta strokovno pregledali in jo podpirata red. prof. dr. Ljubica Marjanovič Umek in red. prof. dr. Maja Zupančič, obe iz katedre za razvojno psihologijo na Oddelku za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izjavo podpirajo Katedra za razvojno psihologijo Oddelka za psihologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, Katedra za klinično psihologijo na Filozofski fakulteti univerze v Ljubljani ter Zbornica kliničnih psihologov Slovenije.



Za konec za vse, ki jih še podrobneje zanima tematika istospolnih družin in njihovih otrok, prilagamo še izbor nekaterih virov, predvsem vodilnih avtorjev iz tega področja. Večinoma so dosegljivi v elektronski bazi PsycInfo oz. v digitalni knjižnici Dikul.

Biblarz, T. J. in Stacey, J. (2010). How Does the Gender of Parents Matter? *Journal of Marriage and Family*, 72, str. 3-22.

Bos, H. in Sandfort, T. G. M. (2010). Children's gender identity in lesbian and heterosexual two-parent families. *SexRoles*, 62, str. 114-126.

Fulcher, M., Sutfin, E. L. in Patterson, C. J. (2008). Individual differences in gender development: associations with parental sexual orientation, attitudes, and division of labor. *SexRoles*, 58, str. 330-341.

Patterson, C. J. (2006). Children of lesbian and gay parent. *Current Directions in Psychological Science*, 15, str. 241 – 244.

Wainright, J. L., Russel, S. T. in Patterson, C. J. (2004). Psychosocial Adjustment, School Outcomes, and Romantic Relationships of Adolescents With Same-Sex Parents. *Child Development*, 75(6), str. 1886-1898.

Wainright, J. L. in Patterson C. J. (2006). Delinquency, Victimization, and Substance Use Among Adolescents With Female Same-Sex Parents. *Journal of Family Psychology*, 20(3), 526–530.

Wainright, J. L. in Patterson, C. J. (2008). Peer relations among adolescents with female same-sex parents. *Developmental Psychology*, 44, str. 117-126.

Knjiga:

Goldberg, A. E. (2009). *Lesbian and gay parents and their children: Research on the family life cycle*. American Psychological Association,